

Jowi de Roever overleden

Dr. J.W. de Roever is 28 augustus op 48-jarige leeftijd overleden. De Roever genoot grote faam in de kring van Nederlandse vogelaars. Tijdens tientallen, vaak spectaculaire buitenlandse reizen zag hij ongeveer 5200 vogelsoorten waarmee hij veruit de belangrijkste 'soortenjager' van ons land was.

De Roever was sinds 1980 als universitair docent verbonden aan de faculteit der Toegepaste Wetenschappen van de Universiteit van Twente.

Bron: Trouw 1 september 1992.

IJsvogel als cultuuroppvolger

Amsterdam-Zuidoost grenst met het recreatieterrein 'De Hoge Dijk' aan de gemeente Abcoude. Een deel van die grens wordt gevormd door een oude houtwal, de zogenaamde 'Hollandsche Kade'.

Op 30 oktober 1992, rond het middaguur, waren loonwerkers met een 'shovel' de sloot langs de houtwal aan het schonen. De planteresten en dergelijke werden onmiddellijk afgevoerd. Vier Blauwe Reigers (drie volwassen en een eerstejaars vogel) hadden zich reeds langs de sloot opgesteld en hoopten op buit in het nu woelige, opgeschrikte water. Tot mijn verbazing zoefde ook een IJsvogel over het nu modderige water en nam plaats in de elzen/wilgenbosjes en sloeg zijn buit.

Verzadigd bleef de IJsvogel op nauwelijks tien meter van mijn draaiende videocamera heen en weer spieden, onverstoorbaar voor fietsers, wandelaars en blaffende honden, om even later een positie uit te kiezen in de richting van de loonwerkers.

■ A. Streefland, Wethouder Insingerstraat 11, 1107 XA Amsterdam-Zuidoost, 020 - 6 971 457.

Kokkelvisser bedreigt nu natuurgebied Haringvliet

Ruim twintig kokkelvisser uit Yerseke en Bergen op Zoom op 30 augustus 1992 hebben in de Haringvlietmond voor de kust van Voorne op grote schaal kokkels gevestigd. Vogelkenners van het Ornithologisch Station Voorne vrezen grote problemen voor tienduizenden eenden die het gebied 's winters als foerageergebied gebruiken. Eind augustus sloot minister Bukman van het ministerie Landbouw, Natuurbeheer en Visserij delen van de Waddenzee voor de kokkelvisser. De minister vreest voedselschaarste voor vogels in de Waddenzee als er te veel kokkels worden gevestigd.

Om te voorkomen dat de vissers dan in de Oosterschelde meer gaan vissen, is ook daar een vangstbeperking ingesteld. Als gevolg daarvan zijn de vissers nu naar de Haringvlietmond uitgeweken. In het verleden werd er in de Haringvlietmond al op kleine schaal op kokkels gevestigd.

De vissersboten zijn op 30 augustus 1992 voor het eerst gesignaleerd in de Haringvlietmond, waar bij de Hinderplaat grote kokkelbanken liggen. De Hinderplaat is een belangrijk overwinteringsgebied voor tienduizenden Zwarte Zeeëenden en Toppereenden uit IJsland en Scandinavië en voor duizenden Eidereenden.

Het Ornithologisch Station Voorne vreest dat de eenden deze winter lege kokkelbanken zullen aantreffen als de vissers nog enkele dagen doorgaan.

'Het is puur plunderen wat hier gebeurt', zegt Norman van Swelm van het station. 'Binnen een paar dagen is het hele gebied om zeep geholpen. Volgens mij ligt vrijwel de hele kokkelvloot uit Yerseke en Bergen op Zoom hier voor de kust. Als de vogels in november hier arriveren, is er geen voedsel meer. En waar moeten ze dan heen?'

Bron: De Gooi- en Eemlander 1 september 1992.

Manier om economische betekenis van natuur en milieu te meten

In een onlangs door de Nature Conservancy Council for Scotland en het Grampian Regional Council uitgebracht rapport is de Contingent Valuation-methode (CV) toegepast op het gebied Mar Lodge Estate. Het onderzoek is verricht door Paul Cobbing en Bill Slee van de Universiteit van Aberdeen. De beide onderzoekers komen tot belangrijke conclusies. Eén daarvan is dat de sinds de jaren zestig in de Verenigde Staten toegepaste methode Contingent Valuation duidelijk maakt dat aan het gebied door de Schotse bevolking een veel hogere economische waarde wordt toegeschreven dan algemeen werd verondersteld. Dit leidt bij mij tot de gedachte dat het voor de Nederlandse situatie wel eens zo zou kunnen zijn dat de 'natuurgebieden', die in het beheer zijn bij natuurbeschermingsorganisaties, particulieren en de overheid, wel eens een vele male hoger economische betekenis kunnen hebben dan tot dusver in de verschillende boekhoudingen tot uitdrukking komt. Uit het onderzoek blijkt ook dat het al dan niet toegankelijk zijn van een natuurgebied (of men er daadwerkelijk gebruik van maakt is vers twee) aanzienlijk verschil uitmaakt bij de economische waarde die de bevolking aan zo'n gebied toekent.

Wanneer deze methode (CV) wordt toegepast bij besluitvorming, desnoods naast een zogenaamde Milieu Effectrapportage (MER), zal blijken dat veel gebieden, zoals natuurgebieden, parken stadsrandgebieden enz., in economisch opzicht zeer sterk kunnen concurreren met micro-economische belangen. De CV-methode is ook toepasbaar op zaken zoals water, bodem, lucht en op het voorkomen van 'zeldzame' dieren en planten. Het lijkt daarom van het grootste belang te zijn dat natuur- en milieubeschermers bij hun acties tegen overheidsvoornemens en particuliere

ren, in de besluitvorming toepassing van deze erkende economische methodiek eisen. Uiteraard kunnen zaken die in speciale gevallen van 'emotionele' betekenis zijn, niet worden gemeten. Waarmee aan de andere zijde een hoge mate van objectiviteit kan worden gewaarborgd.

Pierre Maréchal.

Pseudo-Vogelpest

Uit de media hebben wij kunnen vernemen dat er sinds september door de overheid maatregelen zijn genomen om uitbreiding van de virusziekte Pseudo-Vogelpest tegen te gaan. Organisaties in de liefhebbers sfeer, zoals duivenmelkers en vogelhouders, werden daarbij in hun activiteiten beperkt. Commerciële bedrijven, dieren tuinen en veel houders van pluimvee kregen met inentingscampagnes en controles te maken. Met name pluimveebedrijven in Limburg en Noord-Brabant kwamen in aanmerking. Pseudo-Vogelpest of Newcastle Disease (NCD) wordt veroorzaakt door een zogenaamde paramyxovirus (type 1). De ziekte is in het voormalige Nederlands-Indië ontdekt door Doyle en wordt daarom ook wel Aziatische pest genoemd. Uit reacties van de lezers blijkt, dat men zich afvraagt of onze inheemse avifauna niet wordt geschaad door het optreden van de epidemie? Het is bekend dat een breed scala van vogelsoorten uit verschillende families besmet kan worden. Tevens is in de medische wereld niet bekend of alle soorten vogels gelijkmatige besmettingsrisico's lopen. Bekend is wel dat met name vinkachtigen gevoelig kunnen zijn. Door hun levenswijze kunnen zij elkaar ook gemakkelijk besmetten. Haarden van besmetting zijn onhygiënische pluimveebedrijven, voor inheemse vogels (zoals Huisvossen) toegankelijke volières en fazantarieën, voederplaatsen en het 'strooien' van gemorst voer afkomstig uit kooien van vogelliefhebbers/vogelhandelaren. Met name importvogels kunnen de ziekte bij zich dragen. Besmetting door ontlasting of 'vuil' aan de poten van een besmette vogel op de voederplank of van de drinkplaats kan reëel zijn. Vooral vogels onder stress-omstandigheden kunnen het slachtoffer worden (plotseling invallende vorst, regenperiodes, enz.). Het is daarom zinvol om zowel de voederplank als de drinkplaats de aankomende periode regelmatig goed schoon te houden. In de literatuur van de vogelhouders wordt als ontsmettingsmiddel Lysol aangeraden (1 eetlepel op 1 liter water). Men verwacht dat het voorkomen van deze vogelziekte zal toenemen, doordat de Europese Gemeenschap van plan is de verplichte inenting in de pluimveehouderij af te schaffen. Nader onderzoek aan inheemse avifauna op het voorkomen van deze ziekte in risicogebieden is belangrijk.

Pierre Maréchal.

Litteratuur:

Cornelissen, J.M.M. (1992): Pseudovogelpest. *Onze Vogels* 53 (10): 438.

Stork, C. (z.j.): Vogelziekten voorkomen en genezen. Amsterdam.

De laatste jaren worden als drinkvijfde vaak de zogenaamde 'drinkschotels' voor vogels ge-

bruikt. Er gaat op zo'n drinkschotel slechts een hoeveelheid water van de inhoud van nauwelijks een grote gieter. Afgelopen zomer is gebleken dat het water in deze ondiepe drinkbakken heel gauw bacillen kan bevatten en ook het botulisme bij tuinvogels sterk kan bevorderen. Het is daarom raadzaam bij het gebruik van drinkschotels deze op warme zomerdagen dagelijks goed te verversen, omdat de ziekten zich via zo'n ondiepe drinkbak gemakkelijk kunnen verspreiden. Ik schreef hier reeds eerder over in het milieutijdschrift 'De Wijde Blik' 1992, nummer 2, bladzijde 31 ('Geachte tuinbezitter').

Jaap Taapken

Milieucatastrofe bedreigt de Zwarte Zee

De waterkwaliteit van alle grote Europese rivieren is onaanvaardbaar slecht. De concentraties van verontreinigende stoffen liggen praktisch altijd boven de gewenste normen. Veel van de verontreinigingen zijn inmiddels ook doorgedrongen tot de kustzeeën. De situatie in de Noordzee is zorgelijk, terwijl in de Zwarte Zee een echte catastrofe dreigt. Een catastrofe die alleen kan worden voorkomen als internationale organisaties op korte termijn te hulp schieten. Dit stelt dr. J. Dogterom, directeur van het Amsterdamse International Centre of Water Studies (ICWS), in zijn inaugurele rede 'De waterkwaliteit in de grote rivieren en randzeeën van Europa' die hij vrijdag 17 januari 1992 heeft uitgesproken ter gelegenheid van zijn benoeming tot bijzonder hoogleraar Milieuchemie aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

In praktisch alle grote Europese rivieren is sprake van te hoge concentraties aan verontreinigingen als stikstofverbindingen, fosforverbindingen, zware metalen en organische stoffen. Dit geldt ook voor de Rijn, ondanks het feit dat deze rivier de laatste vijftien jaar aanzienlijk in kwaliteit is verbeterd. Het meest zorgelijk zijn de hoge concentraties fosfaten en stikstofverbindingen. Door de grote aanvoer van deze stoffen in de rivieren zijn ook de concentraties in kustzeeën met een factor 5 (Noordzee) en soms zelfs met een factor 20 (Zwarte Zee) gestegen. Dit leidt in de Waddenzee en de Duitse Bocht plaatselijk tot zuurstoftekorten. De situatie in de Zwarte Zee is rond uit catastrofaal: zeer grote gebieden zijn praktisch zuurstofloos. Hierdoor is de visserij ingestort en de recreatie, met name langs de noordwestelijke kust, loopt ernstig gevaar.

Het grootste deel van de verontreiniging van kustzeeën wordt aangevoerd door rivieren. Het is daarom zaak lozingen door met name industrie en landbouw flink te reduceren, meent Dogterom. In West-Europa zijn hiervoor in de laatste 25 jaar al omvangrijke saneringsprogramma's uitgevoerd. Aanvullende maatregelen, die zijn opgesteld in het kader van het Rijn Actie Programma en het Noordzee Actie Programma, zullen de situatie verder verbeteren. Voor sommige stoffen, bijvoorbeeld fosfaat, zijn de maatregelen nog steeds onvoldoende.

Het is volgens Dogterom noodzakelijk op korte termijn programma's voor de Donau, Dnjepr,

Dnjestr en Don te ontwikkelen om een catastrofe in de Zwarte Zee te voorkomen. Hulp van internationale organisaties als de VN, EEG, Wereldbank en de Europabank is noodzakelijk. Op dit moment zijn internationale programma's voor de Donau in uitvoering en voor de Zwarte Zee in voorbereiding. Deze moeten leiden tot grote investeringen in rioleringsystemen en waterzuiveringsinstallaties. In de landbouw zal veel rationeler met bestrijdingsmiddelen en meststoffen moeten worden omgegaan. Nederland heeft reeds bijgedragen aan het Donauprogramma in de vorm van financiering van onderzoek en trainingsprogramma's, waarbij zowel het ICWS als de vakgroep Algemene en Analytische Chemie van de Vrije Universiteit is betrokken.

Mosselkwekerijen en Eidereenden

Colin Galbraith heeft in opdracht van de Scottish Natural Heritage en de Association of Scottish Shellfish Growers een brochure geschreven over de Eidereenden in relatie tot schadepreventie in de mosselteelt. De mosselteelt is in Schotland anders georganiseerd dan in Nederland. Het daar gebruikelijke kweekstelsel maakt controle en het nemen van preventiemaatregelen goed mogelijk. Ook hier blijkt dat het verstandig is van meet af aan goede maatregelen te nemen anders ontstaat een toenemende groei van Eidereenden die afhankelijk gaan worden van de gecultiveerde mosselen. Mosselkwekerijen die jaarlijks een mosselproductie hebben van vijftig ton, kunnen ter plekke ten minste één arbeider full-time in dienst hebben. De aanwezigheid van de mens is de beste manier om de eenden in de kritieke perioden (februari-juni: augustus-december) te weerhouden gebruik te maken van het voedselaanbod.

Pierre Maréchal.

Colin Galbraith: Mussel Farms, their management alongside Eider Ducks. 21 bladzijden. Geïllustreerd met figuren, tekeningen en voorzien van een literatuurlijst (1992). Voor mensen die betrokken zijn bij de Eidereenden/Mossel-problematiek, gratis te bestellen bij Scottish Natural Heritage, 12 Hope Terrace, Edinburgh, EH9 2AS Scotland, Groot-Brittannië.

De Wieden grootste natuurmonument

Staatssecretaris drs. J.D. Gabor van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, voegde op 17 juni symbolisch de 5000ste ha toe aan het natuurmonument De Wieden in Noordwest-Overijssel. Dat gebeurde tijdens een door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten georganiseerd symposium over dit grootste laagveenmoeras van Nederland. De bijeenkomst vond plaats in Motel Zwartewater te Zwartsluis, aan de rand van het natuurgebied. Met de overschrijding van de magische 5000ste ha is De Wieden het grootste gebied dat 'Natuurmonumenten' beschermt en beheert. Na zestig jaar activiteiten in de Kop van Overijssel is de vereniging er in geslaagd dit zeer waardevolle natuurgebied te behouden.

Het begon allemaal in 1934, toen de Bakkerskooi werd aangekocht door de vereniging. In 1939 volgde de aankoop van de Grote Otterskooi. Deze eendekooien vormden de basis van het snip-

pertje voor snippertje aankopen van wat nu een van de meest waardevolle laagveenmoerasgebieden is in Noordwest-Europa. Van belang was en is nog steeds de samenwerking van de natuurbeschermers met de plaatselijke bevolking. Mannen als Gerrit Anton Brouwer en Jaap van Dijk vervulden hierin een belangrijke rol. Zo heeft Jaap van Dijk in de jaren zestig de helft van de huidige Wieden bij elkaar gekocht: ongeveer 2700 hectare!

De Wieden 5000 hectare: op 16 en 17 juni werd deze mijlpaal gevierd op het 'Wieden-symposium' in Zwartsluis. Op die dagen spraken een groot aantal mensen, waaronder onderzoekers, terreinbeheerders en het CDA-kamerlid A. Esselink met elkaar over de toekomst van De Wieden. Naast de ontwikkeling van het plante- en dierenleven in het gebied werd er ook de nodige aandacht besteed aan de aanzienlijke economische betekenis. De deelnemers aan het symposium trokken met een gecombineerde vaar- en busexcursie ook het gebied zelf in.

De Wieden is dus het grootste natuurmonument. Nationaal Park Veluwezoom volgt overigens op de voet: 4864 hectare. Wanneer wij de watervlakte van de Dollard (3844 hectare) en de Texelse slikken (5839), die 'Natuurmonumenten' van de Nederlandse overheid in beheer heeft, buiten beschouwing laten, dan staan de Loonse en Drunense Duinen op de derde plaats met ongeveer 2000 hectare.

Bron: Persbericht Natuurmonumenten, 15 juni 1992.

Grootse Zuidamerikaanse vliegkooi in Emmen

Op Hemelvaartdag, donderdag 18 mei, werd de Zuidamerikaanse vliegkooi van het Noorder Dierenpark heropend. De vliegkooi is flink vergroot en bovendien is de inrichting ingrijpend gewijzigd. Met een lengte van ruim 100, een breedte van 33 en een hoogte van 12 meter is deze kooi nu een van de grootste vrije-vluchtvolières ter wereld.

Mede door de keuze van de planten biedt het geheel een veel exotischer aanblik dan voorheen. Ook is het water een grotere rol gaan spelen. Watervallen, riviertjes en poelen bieden een perfect leefmilieu aan een breed scala van Zuidamerikaanse water- en waadvogels. Blikvangers zijn vooral de Rode Ibissen, de Roze Lepelaars en de deftige Incasterns. Wie op een van de bankjes gaat zitten en goed om zich heen en vooral ook naar boven kijkt, ontdekt echter nog veel meer.

Hoog boven de hoofden van bezoekers vliegen Koereigers af en aan of bouwt een Grote Zilverreiger zijn nest. Slangehalsvogels verdwijnen bijna roerloos onder water om jacht te maken op een visje. Hun spectaculaire jachttechniek, het harpoeneren van de prooi, is met een beetje geluk en geduld van dichtbij te zien. Na de jacht zitten ze roerloos op een rots of een tak hun vleugels te drogen.

De Zuidamerikaanse vliegkooi vormt het eerste onderdeel van de grootschalige vernieuwing en uitbreiding van het Amerikagebied in het Noorder Dierenpark. Het totale project zal gereed zijn

in 1993. Het omvat ondermeer een grote tropische kas waarin naast uiteenlopende soorten vissen, amfibieën, reptielen en vogels ook verschillende soorten klauwaapjes ondergebracht zullen worden. Naast de kas zal een reusachtig verblijf voor Noordamerikaanse Grizzly-beren gerealiseerd worden.

De afronding van de werkzaamheden in de grote vliegkooi vindt precies op tijd plaats. Voor de meeste vogelsoorten is namelijk het broedseizoen in aantocht. Het Noorder Dierenpark geniet in de dierentuinwereld bekendheid vanwege de uitzonderlijk goede fokresultaten met Zuidamerikaanse vogels. Die naam moet natuurlijk hooggehouden worden. Niet in de laatste plaats terwille van de vogels.

Werkzaamheden bedreigen vogels in het broedseizoen

Nieuwe Flora en Faunawet hard nodig

Dit voorjaar ondervinden broedende vogels veel problemen door werkzaamheden die overal in Nederland worden uitgevoerd. Daarbij worden nesten vernield, komen eieren niet meer uit en sneuvelen jonge en vaak ook oudere vogels. De huidige Vogelwet (1936) biedt te weinig mogelijkheden om vogels in het broedseizoen te beschermen. Vogelbescherming Nederland vindt dat de bescherming van vogels tijdens de broedperiode in de nieuwe Flora en Faunawet veel beter moet worden geregeld.

De afgelopen weken kwamen er bij 'Vogelbescherming' - net als in andere jaren in deze tijd - een reeks meldingen binnen van onderhoudswerkzaamheden die broedende vogels bedreigen. Het gaat om het snoeien van bosschages, het rooien en kappen van bomen, het maaien van rietkragen, de aanleg van wegen, de renovatie van woningen en gebouwen, het (nacht)maaien van gras, en het schonen van sloten en waterkanten. Bij het plannen van dergelijke werkzaamheden wordt er geen rekening mee gehouden dat deze juist in het voorjaar veel schade onder broedende vogels kunnen aanrichten.

Het snoeien en kappen van bomen en bosschages zou in het voorjaar niet moeten worden toegestaan. Er zitten dan veel zangvogels in te broeden, die ofwel met de dood worden bedreigd of worden verstoord. Het kappen van bomen met nesten of met nesten in aanbouw is verboden. Als zich jonge vogels in de nesten bevinden, is er sprake van een overtreding in de zin van dieren mishandeling. De overtreding moet echter worden aangetoond en dat kan eigenlijk alleen als er inventarisatiegegevens van het desbetreffende gebied bestaan. De controle - achteraf - hierop is dus ingewikkeld, tijdrovend en vaak onmogelijk. Recentelijk kon op het nippertje worden voorkomen dat de bosschages rond het Veerse Meer zouden worden verwijderd. Vele nesten zouden zijn verloren gegaan. In de boswachterij Dorst, beheerd door Staatsbosbeheer, zijn deze week bomen gekapt met broedende vogels erin.

De Vogelwet staat toe dat nesten worden verwijderd en verstoord die zich op of aan woningen en gebouwen bevinden. Tijdens onderhouds- en

renovatiewerkzaamheden worden zo regelmatig nesten vernield of zelfs dichtgemetseld, zoals onlangs in Rotterdam het geval was bij nesten van broedende Gierzwaluwen.

Werkzaamheden aan gebouwen, in bossen en plantsoenen, langs waterkanten, waar veel watervogels broeden en het aanleggen van wegen zou de nieuwe wet in principe in het broedseizoen moeten verbieden. Instanties of personen die toch onderhoudswerkzaamheden willen uitvoeren, zouden hiervoor een vergunning moeten aanvragen, waarbij van te voren wordt getoetst of door de werkzaamheden broedende vogels worden bedreigd. Op die manier kan heel veel schade onder vogels, maar ook irritatie bij instanties worden voorkomen. Want die kunnen gesommeerd worden het werk stil te leggen.

Het maaien van gras is een veelomvattend probleem dat met name een bedreiging voor de weidevogels vormt. Ieder jaar vallen daarbij weer veel slachtoffers. Vele tienduizenden legsels gaan verloren. Dat het maaien niet kan worden verboden, is duidelijk. Wel moet het redelijkerwijs mogelijk zijn om maatregelen te treffen waardoor het aantal slachtoffers tot een minimum wordt beperkt. Een dergelijke bepaling moet in de nieuwe wet worden opgenomen. Bovendien moet het zogenaamde nachtmaaien, dat momenteel steeds vaker voorkomt en waarbij men geen enkele rekening met weidevogels kan houden, worden verboden.

De weidevogelstand is de laatste decennia sterk achteruit gegaan. Door de intensivering van de landbouw, waarbij er steeds vroeger - en dus precies in het broedseizoen - wordt gemaaid en het land wordt bemeest met mestinjecteurs, krijgen weidevogels steeds minder ruimte. De Flora en Faunawet moet de weidevogels optimale bescherming bieden.

In het kader van deze problematiek heeft 'Vogelbescherming' er al eerder op gewezen dat het rapen van kievitseieren in deze tijd niet meer past. Het broedseizoen wordt hierdoor opgeschoven naar de maaiperiode. Ook hieraan moet in de nieuwe wet tegemoet worden gekomen. Een ander probleem in het voorjaar betreft de jacht op Eksters. Eksters zijn onbeschermde en worden dan ook met duizenden tegelijk in het voorjaar geschoten omdat bij velen het idee heerst dat deze vogel verantwoordelijk is voor het plunderen van nesten van zangvogels. Onderzoek heeft uitgewezen dat de bijdrage van de Ekster aan het leeghalen van nesten miniem is. Door het schieten van Eksters ieder voorjaar, sterven de jongen een ellendige hongerdood. De overheid veroordeelt de Ekster om zijn vermeende plundering en staat toe dat er jaarlijks 130.000 worden geschoten. Tegelijkertijd werkt de wet in de hand dat ieder jaar vele nesten met beschermde jonge vogels verloren gaan als gevolg van werkzaamheden.

'Vogelbescherming Nederland' zal er bij de behandeling van de Flora en Faunawet in de Tweede Kamer - waarschijnlijk dit najaar - sterk voor pleiten dat alle vogels een beschermde status krijgen en dat ten aanzien van alle bovengenoemde misstanden beschermende bepalingen worden opgenomen.

Radiotracers in milieu-onderzoek

Het milieu-onderzoek in Nederland beperkte zich tot voor kort ruwweg tot de bepaling van concentraties verontreinigende stoffen in het milieu. De meeste aandacht ging uit naar zware metalen en resistente organische verbindingen, zoals pesticiden, polycyclische aromaten en polychloorbifenylen (PCB's).

Sinds een tiental jaren is het aandachtsgebied van milieu-onderzoek enorm uitgebreid. Meer dan in het verleden is men nu geïnteresseerd in de bronnen, de verspreiding en het lot van milieuverstorende stoffen. Juist in het huidige milieu-onderzoek kunnen radiotracers een belangrijke bijdrage leveren. Immers, door het radioactief merken van stoffen met deze tracers kunnen de gangen ervan in het milieu met grote selectiviteit en gevoeligheid worden gevolgd.

Zie verder: A.C. Veltkamp: Radiotracers in milieu-onderzoek. *Energiespectrum* 16 (9): 220-224, september 1992.

Bescherming Noorse waterrijke gebieden

In de provincie Sogn og Fjordane, in Centraal-Noorwegen, zijn twintig waterrijke gebieden van nationale betekenis onder bescherming gesteld. Te zamen beslaan ze een oppervlakte van 32,1 km² die van groot belang zijn voor de avifauna, zowel als rust- en broedgebied alsook als toevluchtsoord tijdens het winterseizoen.

Ecologische stichting in Polen opgericht

De Ecologische Stichting voor de Czysła Wkra is op 1 oktober 1991 opgericht met als doel om deze rivier te beschermen en oplossingen te vinden voor het waterbeheer in het hydrografische bekken van deze stroom. Ook houdt de stichting zich bezig met ecologisch onderwijs en het bevorderen van een duurzame ontwikkeling.

■ Czysła Wkra, ul. Krzywickiego 9, 02-078 Varsovie, Polen.

Verdrag van Ramsar

Momenteel zijn 65 staten aangesloten bij het Verdrag van Ramsar. Sinds de Conferentie van Verdragssluitende Partijen in 1990 in Montreux zijn 68 gebieden toegevoegd aan de Lijst van waterrijke gebieden van internationale betekenis, waardoor het totale aantal van dergelijke gebieden thans 549 bedraagt. Te zamen beslaan ze ongeveer 33 miljoen ha. Waterrijke gebieden blijven, op wereldniveau, de landschappen waarvan het voortbestaan het meeste is bedreigd.

Reigers komen in Italië terug

Tijdens een Italiaans ornithologisch congres in Turijn is de terugkeer bevestigd van verschillende reigersoorten in Italië. In de loop van de laatste tientallen jaren is in de Po-vallei het aantal waarnemingen verviervoudigd en tien nieuwe kolonies reigers hebben zich daar gevestigd. Dit is het gevolg van de aanleg, door het Wereld Natuur Fonds en Italiaanse natuurbeschermers, van een netwerk van beschermde gebieden en van de bescherming, door de overheid van Pié-

mont, van reigerkolonies langs de Po. Voordat deze maatregelen werden genomen, werden de reigers voornamelijk bedreigd door de jacht, het gebruik van verdeelingsmiddelen, de drooglegging van moerassen en vernietiging van de oevervegetatie. In andere Italiaanse gebieden wordt eveneens actie gevoerd voor de bescherming van reigers.

Bron: F. Mauro, A. Raffaella & Z.N. Daniela (1992): A Strategy for the conservation of heronies in Italy, and a model for the Management of specific Nature Reserves. *Ricerche di Biologia della Selvaggina* no. 90.

Tweehonderd Palmtortels terug naar Gambia

Op 13 november 1992 heeft via de luchtvaartmaatschappij Sabena in Brussel het Arca-transport plaatsgevonden van tweehonderd Palmtortels naar Gambia.

De zending van oorspronkelijk 220 Senegalese Palmtortels (*Streptopelia senegalensis*) werd vorig jaar juni door de Algemene Inspectie Dienst op Schiphol in beslag genomen en ondergebracht in het vogelopvangcentrum Stichting De Toevlucht te Amsterdam. De handel in deze vogels, afkomstig uit Senegal en bestemd voor de internationale vogelhandel, is op grond van het In- en Uitvoerbesluit Bedreigde Uitheemse Dieren- en plantesoorten (bijlage B) en de Appendix III van CITES (Convention on International Trade in Endangered Species) verboden.

Onlangs werd Animal Reception Centres Association (ARCA) door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op de hoogte gesteld van de aanwezigheid van de Palmtortels in Nederland. Tot nu toe zijn de kosten van verzorging voor rekening geweest van het desbetreffende ministerie. Er werd verzocht te zoeken naar een geschikte eindbestemming voor de vogels.

Het verspreidingsgebied van deze Senegalese Tortelduif, ook wel Palmtortel genoemd, is tropisch Afrika, waaronder Senegal en Gambia, en het Midden-Oosten.

Ondanks toestemming van de Senegalese overheid om de vogels te repatriëren en uiteindelijk in de natuur vrij te laten, werd door Animal Reception Centres Association (ARCA) gekozen voor Gambia, een land dat omsloten wordt door Senegal. Het Abuko Nature Reserve van het Wildlife Conservation Department in Gambia staat bekend in de wereld om het zeer bekende Chimpanse Research Project en de repatriëring van Chimpansees. De directeur van het park, dr. Almamy Camara, toonde zich onmiddellijk bereid de vogels te ontvangen. Na aankomst van de vogels in Gambia zullen zij ongeveer vier weken, afhankelijk van hun gezondheid, in quarantaine worden gehouden en na de gewenningsperiode verspreid over een aantal parken worden vrijgelaten.

Het vogelrevalidatiecentrum te Zundert, dat zich inmiddels heeft gespecialiseerd in de fabricage van dierentransportunits, toonde zich bereid de units voor de Palmtortels te leveren.

■ ARCA (Animal Reception Centres Association), Federatie van Dierenopvangcentra, Saxen-Weimarlaan 32 hs., 1075 CC Amsterdam, 020 - 6 737 078 (secretaris Peter J. Geerse).

Natuurbeheer en jacht in Nederland

In de natuurgebieden en de wateren met een natuurfunctie in Nederland moet de jacht worden gestaakt, tenzij jacht vanuit natuurbeheer, wildschadebestrijding of andere zwaarwegende maatschappelijke belangen noodzakelijk is. Buiten deze gebieden kan de jacht worden toegestaan, mits de jacht een redelijk doel dient. Dit schrijft de Natuurbeschermingsraad in 'Natuur in het vizier: advies over de nota Jacht en Wildbeheer' aan staatssecretaris drs. J.D. Gabor.

De raad komt tot de conclusie, dat jacht naast negatieve aspecten ook een positieve invloed op natuur en landschap kan hebben. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in aanleg, herstel en onderhoud van kleine landschapselementen, in de handhaving van rust en in het voorkomen van stroperij. In dit verband ziet de raad de jacht als een onderdeel van de zorg voor het landelijk gebied, waarin de instandhouding en de verbetering van natuur en landschap in het jachtgebied voorop moeten staan. De raad hecht dan ook grote waarde aan de totstandkoming van grote wildbeheereenheden. In de door deze eenheden op te stellen 'wildbeheerplannen' zou meer aandacht moeten worden besteed aan behoud en ontwikkeling van natuur, landschap en aan de wijze waarop de jacht daar kan worden ingepast. De raad is van mening, dat de minimumoppervlakte van 1 ha, die wordt gehanteerd voor jachtgebieden waar uitsluitend op waterwild wordt gejaagd, niet langer kan worden gehandhaafd. Dergelijke kleine jachtgebieden zijn in strijd met de intentie van de nota om de kwaliteit van het wildbeheer te vergroten. De raad adviseert om voor de jacht op waterwild de zelfde oppervlakenorm te hanteren als thans geldt voor de overige jachtgebieden: minimaal 40 ha.

De raad is het eens met het sluiten van de jacht op Kraakeend en Goudplevier. Ten aanzien van de overige 'niet-schadelijke' migrerende vogels is de raad van mening dat de jacht vanuit een oogpunt van natuur- en landschapsbeheer bezien niet gerechtvaardigd kan worden, geen redelijk doel dient en daarom eveneens gesloten moet worden. Het gaat om de volgende vogelsoorten: Houtsnip, Watersnip, Kuifeend, Wintertaling, Tafeleend, Toppereend, Pijlstaart en Slob-eend.

De raad is het eens met het uitgangspunt van de nota dat het Damhert niet tot de inheemse fauna behoort en derhalve niet onder het regime van de Jachtwet of de toekomstige Flora- en Faunawet kan vallen. Zolang echter niet is aangetoond dat de bestaande populaties Damherten nadelige effecten op de inheemse planten en dieren hebben, vindt de raad dat er geen actieve bestrijding van deze dieren moet plaatsvinden.

Ten aanzien van de valkerij (het houden van en jagen met Slechtvalken en Haviken) is de raad van mening dat het aantal valkeniers niet moet worden uitgebreid. De raad acht het risico van illegale onttrekking van stootvogels aan de natuur te groot als de bestaande 'numerus fixus' zou worden opgeheven.

Het advies kan worden aangevraagd bij het secretariaat van de Natuurbeschermingsraad, Maliebaan 12, 3581 CN Utrecht, 030 - 331 441.